

SjømatNorge

Ombordfryst 2018

Kristin Alnes

Ålesund, 10. januar

Lønnsom bearbeiding av hvitfisk i Norge
– **drøm** eller **realitet**?

Hvitfiskens eksportsuksess

Norsk klippfiskindustri tjener penger og er en eksportsuksess.

Ekspor ten av klippfisk har økt de siste 200 årene, og i fjor ble det eksportert 81.000 tonn klippfisk med en verdi på nærmere fire milliarder kroner. Veksten i perioden frem til annen verdenskrig er naturlig, fordi tørking og salting var en av få metoder for å konservere fisk.

Mer imponerende er veksten de siste 30 årene, fordi konkurransen om råstoffet har økt betydelig og forbruker har mange valgmuligheter.

Globaliseringen av råvaremarkedet for fisk har ført til en kraftig reduksjon i den norske filetproduksjonen, men norsk klippfiskindustri er fortsatt konkurransedyktig. En av årsakene er at råstoffkostnadene står for over 85 prosent av totalkostnadene hos de mest effektive produsentene av klippfisk av torsk. Dermed er effekten av å flytte produksjonen til lavkostland begrenset.

Et annet fortrinn for er at man produserer klippfisk av både ferskt og fryst råstoff av både torsk, sei, lange og brosme. Det gir bedre forutsetninger for industriell produksjon enn for produsenter som kun bruker fersk torsk, hvor det er store sesongvariasjoner i råstofftilgangen.

Fordi det brukes sjøvann i tinneprossen, er nærhet til og tilgang på rent og kaldt sjøvann et konkurransefortrinn for norske produsenter.

Et annet fortrinn til produsentene er at markedene finnes både i Europa, Sør-Amerika, Nord-Amerika og Afrika. Med fallende etterspørsel i Afrika og Sør-Amerika som følge av økonomiske utfordringer, ser vi at en stadig større andel av klippfisk går til Europa og Nord-Amerika.

Hvilke utfordringer står så klippfiskindustrien overfor?

Innlegg Finn-Arne Egenes

Kort om klippfisk

- Klippfisk er saltet og tørket fisk produsert av torsk, huse, lange, brosme eller sei.
- Mens tørrfisk tørkes ute vinden, er klippfisk saltet og tørket innendørs. Frem til 1950-tallet ble den ofte tørket utendørs på svaberg (klipper – derav navnet).
- Det var trolig spanjolene som på 1500-tallet introduserte salting og tørking av fisk. I Norge startet produksjonen da hollenderen Jappe Ippes slo seg ned i Kristiansund på slutten av 1600-tallet, men tre skotter regnes gjerne som grunnleggerne av klippfiskindustrien i Norge.
- Kristiansund var den store klippfiskbyen i 200 år, i dag har Ålesund overtatt posisjonen.

Hvis vi ser på råstofftilgangen, har konkurransen om torken økt de siste årene. Konksekvensen er høyere torskepriser, selv i perioder med høye kvoter. Økt konkurranse har ført til at en mindre andel av torken saltes. I 1997 ble 41 prosent av torken saltet, mot 38 prosent i fjor.

I perioder med lave torskekvoter går imidlertid en høyere andel av torken til salting og tørking. Det peker mot at klippfiskindustrien har høyest betalingsvne for torken.

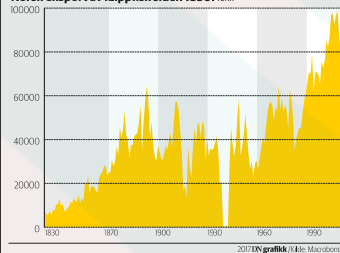
Lakseoppdretter har hatt superprofitt de siste årene, og

En viktig årsak til at klippfiskindustrien fortsatt er konkurransedyktig, er at industrien har redusert produksjonskostnadene i takt med globaliseringen, skriver forfatteren. Foto: Sjalag Bøhmer Vold

Klippfiskeventyret

Norsk eksport av klippfisk siden 1830. tonn

noe av overskuddet har vært brukt til investeringer i hvitfisk, slik det fremgikk av DNS reportasje fra Fjordlaks i Ålesund torsdag. Hvis en eller flere av de vertikalt integrerte lakseselskapene i Norge øker sitt kjøp av hvitfisk for å bli en totalleverandør til de store dagligvarekjedene i Europa, vil råstoffkonkurransen øke ytterligere.

Allerede i dag ser man laks og torsk fra Lerøy side om side i europeiske supermarkeder. En viktig årsak til at klippfiskindustrien fortsatt er konkurransedyktig, er at industrien har redusert produksjonskostnadene i takt med globaliseringen. Men det er begrenset hvor mye mer kostnadene kan reduseres. En eventuell økning i råvarekostna-

dene må derfor i større grad flyttes over på forbruker.

Hele to tredjedeler av klippfisk i Portugal, det viktigste markedet for norsk klippfisk, selges på kampanje, viser tall fra Sjømatrådet. Lave priser stimulerer etterspørselen, og flere kjeder selger med tap for å lokke forbruker til butikken.

Hvis kjedene går bort fra denne strategien, vil forbruker bli møtt med høyere priser og etterspørselen vil falle.

De siste årene har det vært en vekst i salget av mer bekvemmelige produkter, som ferdig utvannet fryst klippfisk og skinn- og benfrie produkter produsert i enten Kina eller Portugal. En potensiell trussel i denne produktkategorien er redusert konkurransekraft i høykostland som Norge, fordi lønnskostnadene utgjør en større andel av totalkostnadene enn for tradisjonelle klippfisk. I flere markeder veier imidlertid pris og kvalitet tyngst, og de nye produktene har forlempet en begrenset markedandel i flere markeder. Ny teknologi i en allerede effektiv industri, kan gjøre norske bedrifter konkurransedyktige også i denne produktkategorien.

Nordea forventer at den norske produksjonen av klippfisk vil ligge på rundt 75.000 tonn i årene som kommer. Det er noe lavere enn rekordene på 99.000 tonn i 2014, men fortsatt høyt i et historisk perspektiv. Til tross for stor konkurranse produsentene i mellom har bedriftene forskjellige strategier og fortrinn. Det gir plass til flere bedrifter.

Vi venter likevel fortsatt konsolidering i bransjen, og særlig utsatt er aktørene som ikke har tatt tilstrekkelige investeringer i enten produksjon, produkt eller marked.

Finn-Arne Egenes, sjømatanalytiker i Norge

Dagens Næringsliv

21. Desember 2017

Lønnsom bearbeiding av hvitfisk i Norge – drøm eller realitet?

Vilkår for lønnsom bearbeiding

- Økonomiske forhold
- Teknologi og investeringar

Bruken av torsk - utvikling

Fiskeripolitikk

Handelspolitikk

Svart desember for kronen

Valutameglere sliter med å forklare hvorfor kronen var på bunnivå mot euroen i desember. Nå tror flere meglarhus på sterkere krone i det nye året.

MAKROØKONOMI

Einar Takla og Agnete Klevstrand
Oslo

Mange har hatt problemer med å forklare hvorfor den norske kronen ble så svak mot slutten av fjoråret, inkludert sentralbanksjef Øystein Olsen.

I desember endte gjennomsnittskursen mot euro på 9,8465 kroner. Dette er det desidert svakestegjenomsnittet i løpet av en enkelt måned siden den felleseuropeiske valutaen ble innført i januar 1999.

Beregningene er basert på Norges Banks daglige kursfastsettelse.

Selv ikke i desember 2008, da kronen flere ganger ble notert til over ti for en euro, viste gjennomsnittet en svakere krone. Den gangen endte gjennomsnittskursen på 9,45 kroner.

I desember i fjor ble kronen aldri handlet svakere enn 9,99 kroner for en euro. Men svake nivåer gjennom hele måneden gjorde at gjennomsnittskursen ble svakere enn i julemåneden under finansrisen.

«Blanke ark etter juleferien»

Flere meglarhus venter at kronen skal bli sterkere i begynnelsen av 2018. Og i løpet av årets første handelsdag tirsdag ble kronen styrket mot en lang rekke av de største valutaene i verden, inkludert amerikanske dollar, pund, svenske kroner og euro.

Markedet er tilbake fra juleferien med blanke ark og nye mandater, og det er i seg selv positivt. Mot slutten av året er det mange som ikke ønsker å ta mer risiko, fordi man skal gjøre opp bøkene for året som gikk. Nå spår investorene seg hvor pengene skal plasseres, og kronen er billig nå, mener analytiker Joachim Bernhardsen i Nordea Markets, som

Har aldri vært svakere enn i desember

Kroner per euro fra 1. januar 1999, gjennomsnittlig månedskurs.

© Inverter: Fillede kurve = skillete krone

tror flere vil sette penger på den norske kronen nå.

Tror euroen blir 30 øre billigere

Usikkerheten i boligmarkedet endrer ikke på det, mener han: «Den store frykten er at boligvedturen skal slå over i en bred nedtur. Det som trengs er noen positive tall om at boligvedturen er over, og det tror vi kan komme i løpet av de neste månedene. I løpet av første kvartal tror jeg

markedet begynner å prise ut risikopremien som ligger i kronen nå på grunn av boligmarkedet.

Nordea anslår at euroen vil handles ned mot 9,60 kroner på én måneds sikt og ned mot 9,40 kroner på tre måneders sikt. Følge en oppdatering som ble sendt til kundene i slutten av desember.

DNB Markets venter at euroen

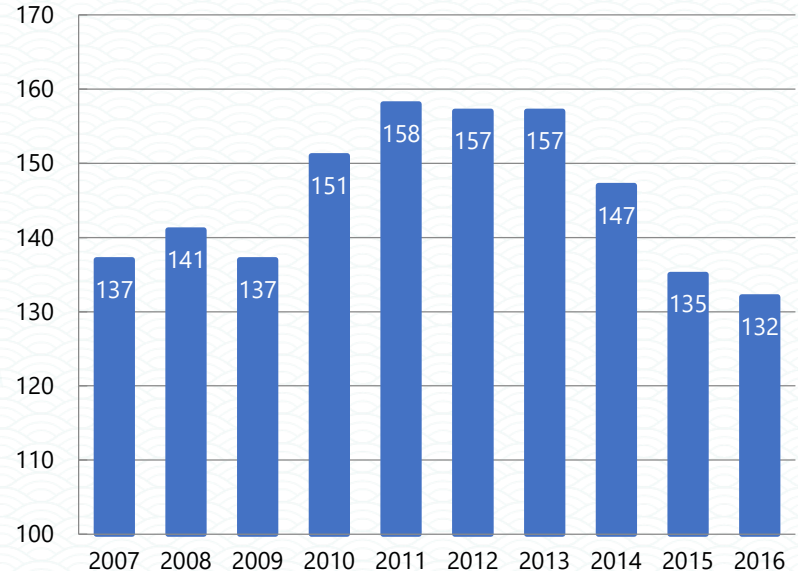
handles omtrent på dagens nivåer på én måneds sikt og ned mot 9,60 kroner på tre måneders sikt, ifølge en oppdatering til kundene tirsdag.

Onsdag morgen kostet en euro 9,78 kroner, mot i overkant av 9,83 kroner da handelen startet for dagen.

einartakla@dn.no
agnete.klevstrand@dn.no

Timelønnskostnader i industrien i Norge i forhold til industrien i EU i felles valuta.

Handelspartnerne i figuren = 100

Fornya interesse for kvitfiskindustrien

- Investeringar
- Oppkjøp og nyetableringar
- Bruk av ny teknologi

Finnmarksfisk AS

INSULA

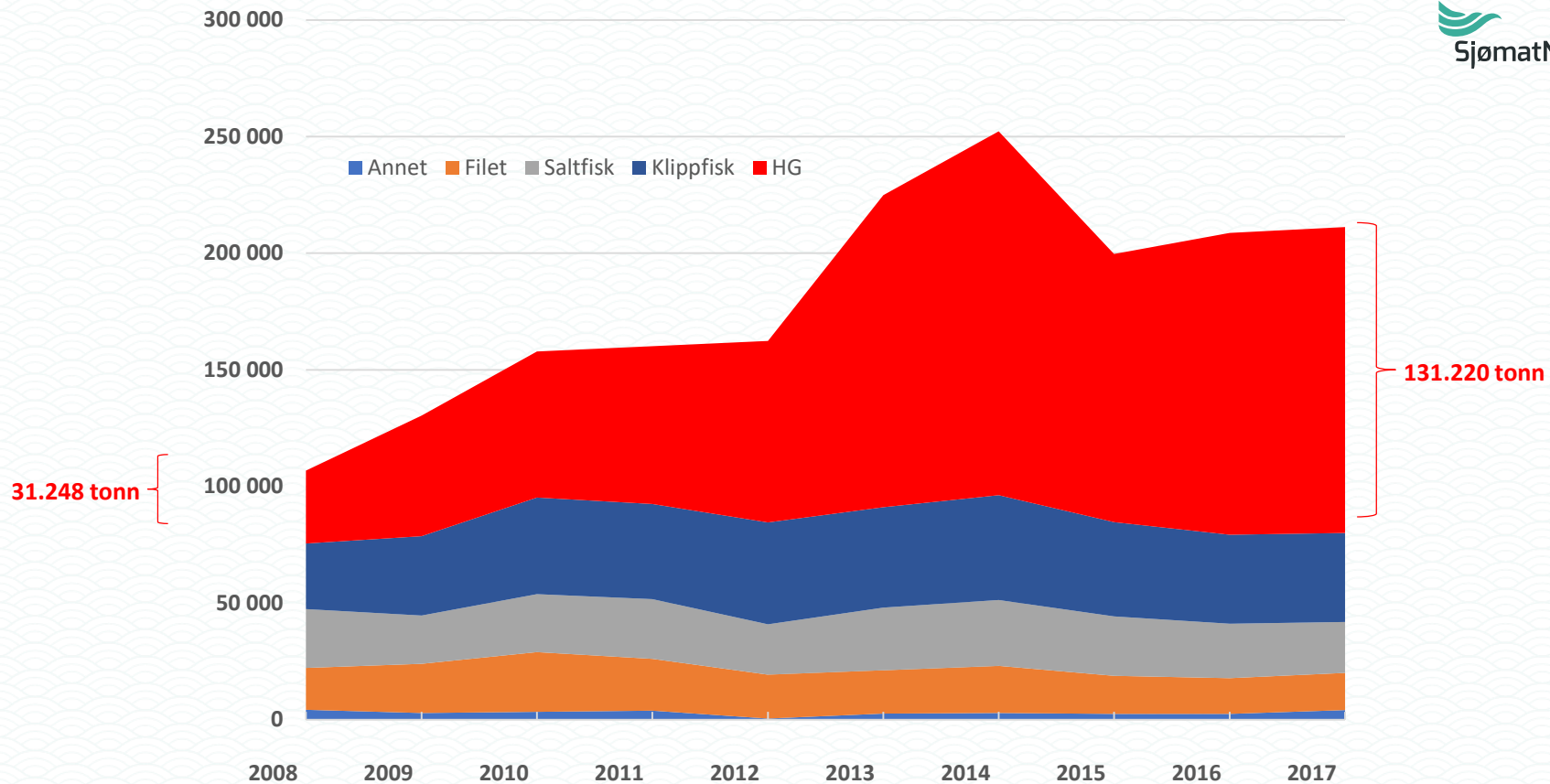
En bedre verden gjennom kjærlighet til sjømat

**NORDIC
GROUP**

Eksport av torsk frå Norge – tal i produktvekt

Fiskeripolitisk vegkryss

- Endra flåtestruktur
- Kvoteeigarane integrerer mot land

- Det påverkar råstofftilgangen for den tradisjonelle industrien
- Det gir konkurrerende industri som har andre rammevilkår

Behov for ein god og moderne markeds plass for handel med råstoffet

Sunnmørsposten + PLUSS SPB Hel, Øyvind Andre 4° Q Meny

Usynlig: Mer enn halvparten av torsken er usynlig i markedet. Klippfiskprodusentene får ingen sjanse til å by på den, og vi mangler råstoff, sier Knut Haagensen i Jangaard Export. En rekke klippfiskprodusenter på Sunnmøre, med Haagensen i spissen, mener fiskeriministeren sitter med løsninga. **FOTO: STALE WATTO**

Klippfiskprodusenter ber om at torsken selges på auksjon – slik at de får en sjanse til å kjøpe

«Det viktigste er at vi får fisken på bordet, slik at vi får en sjanse til å by på den»

Det meste av torsken er usynlig i markedet. Det fører til at klippfiskprodusentene mangler råstoff.

Behov for like konkurransevilkår i fiskeindustrien

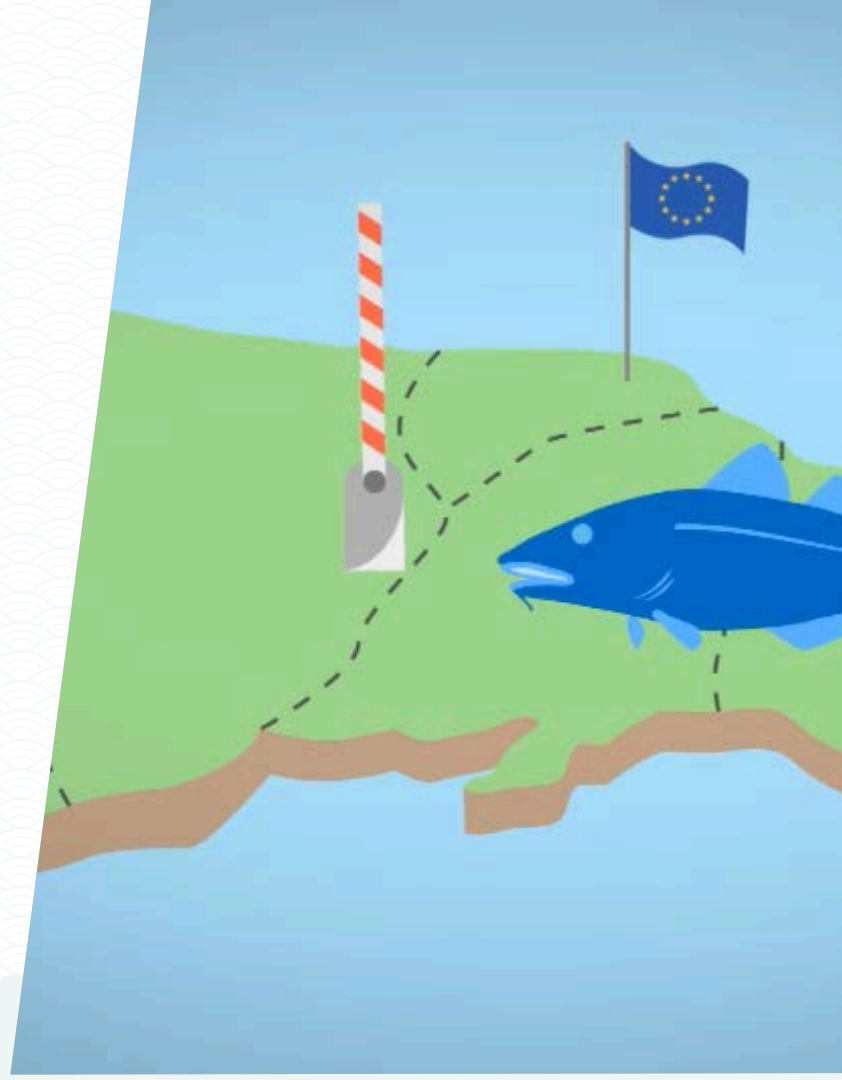

Foto: Nordlys

Handelspolitisk vegring....

- Kina
- Mercosur (inkl Brasil)
- Brexit
- EU

Tusen takk
for meg!

